

RAPORT

"MBI DEMOKRACINE E BRENDSHME NE PARTITE POLITIKE" Mars - Maj 2016

NGA AFRIM KRASNIQI EKSPERT DHE DREJTUES I PROJEKTIT INSTITUTI I STUDIMEVE POLITIKE

Në kuadër të projektit për periudhën mars-prill-maj 2016 ISP publikon raportin e parë kombëtar mbi demokracinë e brendshme dhe treguesit e cilësisë së funksionimit të partive politike në Shqipëri. Kjo është hera e parë në historinë 26 vjeçare të pluralizmit politik që hartohet një raport periodik kombëtar mbi partitë politike, dhe që çështjet e demokracisë së brendshme të trajtohen si çështje me interes publik për qytetarët, median dhe standardet e demokracisë në Shqipëri. Raporti kombëtar shoqërohet me raportin lokal Shkodër e Vlorë, si edhe raportin mbi problematikën e financimit të partive dhe fushatave elektorale në Shqipëri.

GJETJET KRYESORE TË RAPORTIT (mars-maj 2016)

- Me ligjin mbi të drejtën e informimit (2014) çështja e transparencës publike është bërë kriter vlerësimi dhe standard minimal për çdo institucion publik dhe indirekt, edhe për partitë politike si organizata që kryejnë aktivitet ligjor publik dhe kanë funksionarë publikë. Vetë partitë janë promovuese dhe monitoruese aktive të këtij ligji, por brenda atyre, ato nuk kanë përmbushur as standardet minimale të zbatimit të tij. Partitë janë të mbyllura për publikun dhe refuzojnë transparencën dhe llogaridhënien publike.
- Legjislacioni shqiptar mbi partitë politike është i paplotë dhe konfuz. Nga monitorimi i kryer nga ISP vetëm 12 nga 126 partitë politike të regjistruara në gjykatë kanë raportuar periodikisht ndryshmet që kërkohen nga ligji. Pjesa tjetër e partive e ka injoruar detyrimin ligjor, disa parti politike figurojnë ende aktive me drejtues të cilët as nuk jetojnë më. Fiktiviteti i partive politike pranohet edhe nga KQZ, organ i cili në raportin vjetor 2015 thekson se nga 118 parti politike të cilat duhet të auditoreshin, 71 parti politike nuk u arrit të kontaktoreshin nga ekspertët kontabël të kontraktuar nga Komisioni.
- Referuar standardit minimal të informimit publik, pjesa më e madhe e këtyre partive nuk kanë faqe interneti, nuk kanë media dhe as burime të tjera publike informimi mbi programin, strukturat, aktivitetin dhe të dhënat e tyre. Partitë kryesore parlamentare: PS, PD, LSI, PDIU kanë faqe interneti, pjesërisht të përditësuar. Partitë e tjera në parlament PDK, PBDNJ, etj, kanë faqe in-aktive interneti, kurse partitë e mbetura, LZHK, PR, PAA, etj, nuk kanë adrese efektive në internet.
- Aktiviteti kryesor i partive është adresuar në rrjetet sociale, të cilat krijojnë audiencë të gjerë, por nuk kanë vlerën e referimit, të arkivit të qëndrueshëm dhe të fakteve. Rrjetet sociale përdoren kryesisht për denigrimin e palës tjetër dhe fushata sensibilizimi, jo për rrjete konsultimi, komunikimi dhe shkëmbimi opinionesh mbi qëndrime të caktuara politike. Ato kanë kosto minimale, krijojnë headline në media, promovojnë liderit politikë, mbështeten nga grupet militante mbështetëse, por duke qenë virtuale dhe

abuzive, nuk lënë “gjurmë” të qëndrimeve politike në memorien ndaj liderit ose partisë, ose vazhdimisht retushojnë lajmet në varësi nga interesat e ditës.

- Në partitë kryesore (PS, PD, LSI) dominojnë njoftimet zyrtare mbi aktivitetet dhe deklaratimet publike të kryetarit dhe stafit drejtues, por mungojnë përditësimet mbi zgjedhjet e brendshme partiake, të dhënat mbi strukturat drejtuese, mbi mbledhjet e kryesisë apo Asamblesë/Këshillit Kombëtar, si dhe mungojnë tërësisht mendimet kritike që shfaqen nga individ apo fraksione në parti, edhe kur këto të fundit janë headline në median e shkruar dhe vizive. Partitë po identifikohen gjithnjë e më shumë me emrin e liderit politik dhe ky tipar negativ, reflekton edhe natyrën disproporcionale midis lajmeve që prodhojnë partitë mbi kryetarin dhe lajmit mbi pjesën tjetër të partisë.
- Në faqet zyrtare të secilës parti politike nuk gjenden asnjë nga aktet e miratuara zyrtare të kryesisë, udhëzimet e kryetarëve, raportet e monitorimit dhe analizës, dhe as aktet e propozuara për debat në anëtarësi, as draft-programe dhe draft-ide mbi të cilat mund të diskutojnë dhe japin mendime anëtarësia/strukturat vertikale. Arkivat partiake janë të mbyllura për publikun, ndaj edhe pamundësia për njohjen mbi aktet zyrtare pamundëson edhe monitorimin e ligjshmërisë dhe cilësisë në përgatitjen dhe jetësimin e tyre.
- Në faqet e internetit të secilës parti mungon tërësisht informacioni historik i aktivitetit të tyre, të dhënat mbi zgjedhjet në vite apo mbi strukturat drejtuese, të dhënat për burimet e financimit apo për raportet me partnerët vendor e të huaj. Raportet e financimit dhe aktivitetit janë formale, por edhe pa mekanizma verifikimi. Partitë paraqiten shumë më të varfra sesa janë, dhe duke përfituar nga boshllëku ligjor, krijojnë sistem fiktiv raportimi vjetor.
- Në faqet e internetit të PS, PD, LSI, etj, nuk ka publikime të aktualizuara të programeve politike, të statuteve, të rregulloreve dhe praktikave të tjera organizative, siç nuk ka raportime mbi numrin e anëtarësisë, adresarin e degëve në rrethe, adresa kontakti apo të dhëna të tjera që përbëjnë standardet minimale të ligjit për të drejtën e informimit publik. Mungesa e detyrimit ligjor për anëtarësi dhe e database mbi anëtarësinë, si dhe e mekanizmave që monitorojnë saktësinë e kësaj baze, shoqërohet me procese fiktive ose të kontestuara votimi në nivele lokale dhe qendrore të partive.
- Në faqet e internetit të PS, PD, LSI, etj, nuk janë publikuar të dhënat bazë (status, program, zgjedhje, kryesi, rregullore, praktika pune dhe vendimmarrjeje) që lidhen me organizatat e tyre partnere, forumet rinore dhe forumet e grave. Nuk ka asnjë rast të vetëm kur një forum politik rinor apo gra/vajza të vetë-organizohet dhe të krijojë identitet publik, por në tërësi dominon praktika, sipas të cilës, organizatat partnere janë avokate besnike e kryetarit të partisë, dhe për pasojë, edhe të kontrolluara prej tij.
- Vetëm PD ka publikuar listat e Këshillit Kombëtar. Partitë e tjera, përfshirë PS e LSI nuk kanë të dhëna publike mbi anëtarët e Asamblesë Kombëtare/Komitetit Drejtues. Nga verifikimi i listave rezulton se një numër zyrtarësh kanë mospërputhje të angazhimit politik me statusin e tyre ligjor si nëpunës civilë ose funksionarë publikë, siç rezulton edhe se tradicionalisht, partitë në opozitë kanë më pak shkelje në këtë drejtim edhe për shkak se zyrtarët e saj kryesisht janë të papunë ose në aktivitete joqeveritare.

- Në partitë shqiptare, ndryshe nga hierarkia statusore e miratuar në gjykatë, organizimi politik po ecën në drejtim të centralizimit vendimmarrës, kryesisht, përmes krijimit të strukturave paralele (kryesi dhe sekretariat, koordinatorë dhe të ngarkuar me punë, kryesi e vogël dhe kryesi e madhe, grup parlamentar dhe kryesi, etj) ose përdorimit të kuotave (kuotave gjinore dhe rinore) si mekanizëm kufizimi për kandidatët e karrierës që janë jashtë këtyre kuotave.
- Asnjë parti politike nuk ka miratuar ende vendime të posaçme, të cilat, bazuar në dokumentet statusore, aplikohen në rastet kur personat arrestohen, dënohen, kryejnë vepra penale, shkelin kodet e etikës apo janë objekt i ligjit të de-kriminalizimit. Edhe në rastet e skandaleve publike (skandalet nga mediat, shkarkimet nga postet, arrestimet, ndalimet, dorëheqjet për shkak të skandalit, etj) të zyrtarëve që mbajnë funksione partiake, vetë partitë nuk kanë vepruar, nuk kanë hequr zyrtarisht mbështetjen politike dhe kështu, nuk kanë zbatuar përgjegjësitë statusore dhe as standardet e larta që ato kanë premtuar në debatin mbi dekriminalizimin.

The screenshot displays the website 'POLITIKE.AL' with a navigation menu and several data visualization components:

- Top Navigation:** Home icon, STATUTET E PARTIVE, PROGRAMET E PARTIVE, ZGJEDHJET NE PARTI, KUSHTETUTA DHE PARTITË, LEGJISLACIONI MBI PARTITË, ZGJEDHJET NE SHQIPERI, PUBLIKIME, FUSHATAT ELEKTORALE, MEDIA, RRETH NESH.
- Left Column:**
 - Votimi per kryetarin e PDIU 2016:** Bar chart showing 14087 votes for Shpetim Idrizi and 5307 for Halil Hyseni.
 - Votat në përqindje (%):** Bar chart showing 72.4% for Shpetim Idrizi and 27.6% for Halil Hyseni.
- Center Column:**
 - tarin e PDIU 2016:** Article titled 'PDIU: Garë formale për kryetar me votim nga anëtarët' dated May 21, 2016.
 - Votat në per:** Article titled '49 emra që rrezikojnë mandatin: nuk u vetëdeklaruan për de-kriminalizimin' dated May 20, 2016.
 - Kryesia e P5 nga viti 1991 deri ne 2020:** Article dated April 24, 2016.
- Right Column:**
 - NIVELI I DEMOKRACISE NE SHQIPERI:** Article titled 'Niveli i demokracisë në Shqipëri, shumë larg retorikës që ofron politika dhe pritshmerive qytetare!!' dated April 12, 2016.
- Bottom Section:**
 - LEGJISLACIONI MBI PARTITE POLITIKE:** Includes a large image of the EU flag and three articles: 'LEGJISLACIONI MBI PARTITE NE MAQEDONI' (March 12, 2016), 'LEGJISLACIONI MBI PARTITE NE KOSOVE' (March 12, 2016), and 'LEGJISLACIONI MBI PARTITË POLITIKE NE SHQIPËRI'.
 - RAPORTE:** A table listing various reports and documents.

HYRJE

Problemet e demokracisë së brendshme në partitë politike shqiptare (DBP) janë e mbeten një tregues me rëndësi në cilësinë e demokracisë dhe pluralizmit politik në Shqipëri. Gjatë vitit 2016 pari rikthim në ligjërimin politik e publik të debatit mbi DPB si dhe tërheqjen në të të një spektri të gjerë aktorësh publikë, përfshirë parti politike, media dhe grupime civile.

Në mars 2016 Instituti i Studimeve Politike (ISP) me mbështetjen e Fondacionit Fridrich Ebert mori nismën e realizimit të database mbi partitë politike, zgjedhjet dhe institucionet përfaqësuese në Shqipëri. Ai përbën rastin e parë të publikimit të dokumenteve kryesore të partive politike prej vitit 1990. Database mbetet një arkiv dedikuar partive politike, medias, studentëve të shkencave politike, QJF-ve që veprojnë në këtë fushë, si dhe grupimeve e individëve të tjerë të interesuar mbi problematikat e organizimit dhe funksionimit të partive politike.

Pjesë e projektit janë publikimi i dokumenteve themelore të partive politike, statuteve dhe programeve, zgjedhjeve dhe zhvillimeve të brendshme, rregulloreve dhe praktikave të financimit. Gjithashtu pjesë e projektit është monitorimi i vazhdueshëm i demokracisë së brendshme në partitë politike në nivel kombëtar, si dhe dy raste studimore, monitorimi në degët lokale të Bashkisë Vlorë dhe Bashkisë Shkodër. Database www.politike.al reflekton edhe praktikën më të mira të DBP në vendet rajonale dhe evropiane, studimet profesionale mbi DBP, legjislacionin shqiptar dhe evropian mbi partitë politike, zgjedhjet dhe DBP, si dhe aspekte të veçanta të studimit të raportit dhe aktivitetit të partive politike.

- Rreth 30% e materialeve u siguruan përmes bashkëpunimit me Gjykatën e Shkallës I Tiranë në kuadër të ligjit mbi të drejtën e informimit mbi dokumentet zyrtare. Në këtë kategori përfshihen vendimet e gjykatave për miratimin e subjekteve politike në vite, programet dhe statutet e para, si dhe të dhëna të tjera të depozituara në gjykatë, sipas ligjit. Një pjesë tjetër, rreth 20% e materialeve u siguruan përmes kontaktit dhe komunikimit me zyrat e organizimit të vetë partive politike. Pjesa tjetër rreth 50% u siguroi në rrugë private dhe nga individë që kryejnë studime ose kanë arkiva personale mbi partitë, legjislacionin dhe zgjedhjet në Shqipëri.
- Ky lexim i përqindjeve të burimeve vlen për të theksuar një përfundim të rëndësishëm: gjykata nuk disponon të dhënat e plota për shkak se partitë nuk respektojnë ligjin për të depozituar rregullisht në gjykatë ndryshimet e tyre periodike dhe se vetë partitë politike nuk kanë arkiv historik, nuk janë transparente dhe nuk kanë interes në publikimin e akteve të tyre online me akses të lirë publik.

PARTITË POLITIKE DHE DETYRIMI KUSHTETUES E LIGJOR MBI DBP

- Kushtetuta e Shqipërisë (neni 9) detyron partitë politike të kenë organizim në përputhje me parimet demokratike, dhe që burimet financiare e shpenzimet e tyre të bëhen kurdoherë publike. Legjislacioni mbi partitë specifikon parime e standarde që lidhen me rregullat demokratike të funksionimit, por nuk ka krijuar mekanizma institucionalë të monitorimit të zbatimit të ligjit.
- Sipas ligjit mbi partitë politike (2000, i ndryshuar 2011), çdo ndryshim në zgjedhjet e organeve drejtuese, në zhvillim të Kongreseve, në ndryshime në status dhe në program, reflektohet në dosjen përkatëse të partisë politike në Gjykatën e Shkallës së Parë në Tiranë.
- Krahas Kushtetutës dhe legjislacionit partitë politike veprojnë edhe mbi bazën e statuteve të tyre të brendshme. Çdo parti ka statut të depozituar në Gjykatë. Krahasimi midis përcaktimeve statusore dhe zbatimit të tyre praktik rezulton se ka diferencë të theksuar dhe se statuti si dokument orientues e ka humbur ndjeshëm rëndësinë dhe rolin e tij rregullator në partitë politike.
- Në Kuvendin e Shqipërisë aktualisht kemi disa parti me përfaqësim parlamentar: PS, PD, LSI, PDIU, PR, PBDNJ, PDK, PAA, LZHK, PKD, etj. Një pjesë e tyre (LZHK, PDK, PAA, si dhe pjesërisht PR e PDIU, etj) janë përfaqësuar indirekt, përmes listës proporcionale të dy partive të mëdha ose janë identifikuar përmes ndryshimit të përkatësisë politike të deputetëve.

RAPORT MBI DEMOKRACINË E BRENDSHME DHE ZGJEDHJET NË PS

- Nga marsi deri në maj 2016 Partia Socialiste ka pasur aktivitet intensiv për sa i përket organizimit të brendshëm dhe çështjeve të demokracisë funksionale. Sipas vendimit të Asamblesë Kombëtare (2015) Kongresi Zgjedhor i PS do të mbahej në fundin e janarit 2016, por vonesat në organizim dhe përgatitje e shtynë atë për më 19 mars 2016. Vendimi për shtyrjen, si dhe sidomos vendimi për të mos përfshirë në rendin e ditës së Kongresit zgjedhjen e kryetarit të PS me parimin “1 anëtar – votë” shkaktoi kritika tek disa nga eksponentët politikë në PS. Zoti Rama, kryetari i PS, është zgjedhur në këtë post në shtator 2009 dhe mandati i tij statusor skadoi në shtator 2013. Prej atëherë PS iu shmang detyrimit statusor dhe mandati i kryetarit u zgjat pa vendimmarrje statusore deri në mars 2016, pra 3 vjet më shumë sesa mandati statusor zgjedhor.
- Kongresi i 19 marsit në PS u dominua nga debati mbi normat statusore dhe organizimin partiak. Një pjesë kritike brenda grupit parlamentar dhe tetë anëtarë të Asamblesë, përfshirë ish kreu i grupit parlamentar Ben Blushi, ish Presidenti Rexhep Meidani, ish kandidati për kryetar përball Ramës më 2009, Maqo Lakrori, si dhe politikanë të tjerë aktiv (Dade, Hafizi, etj) ose të

tërhequr nga politika aktive (Legisi, Bello, Ago, etj), mbështetën nevojën e PS për rikthim në shtratin statutor, zgjedhjet e reja për kryetarin dhe garë konkurruese në çdo nivel të partisë. Ata hartuan një memorandum publik, më tej me një tjetër dokument zyrtar bënë publike të gjitha shkeljet statusore, si dhe propozuan me shkrim (sipas statusit) ndryshime në rendin e ditës së Kongresit. Ankesa e tyre në komisionin e Garancive Statusore u shqyrtua, por kërkesat në ankesë u rrëzuan. Pas Kongresit drejtuesi i këtij Komisioni u emërua në një detyrë të lartë zyrtare në varësi të kryeministrit.

- Në thelb, asnjë prej propozimeve dhe kritikave të pakicës kritike në PS nuk u mor në konsideratë nga kryetari, kryesia, Asambleja dhe as Kongresi. Përkundrazi, në aktivitetet lokale, sidomos në Elbasan, zëri kryesor kritik, Blushi, u kërcënua publikisht nga një grup militantësh dhe PS nuk bëri distancim formal dhe as politik prej tyre. Incidente më të vogla u shfaqen edhe në disa degë të tjera lokale.
- Periudha 1-17 mars 2026 u shoqërua me praktikën zgjedhore nëpër degë për zgjedhjen e delegatëve për në Kongres. Pavarësisht se statusi përcakton praktika unike, në praktikë pati diferencë midis praktikave dhe kriterëve të aplikuar. Për shembull, në qarqet Vlorë, Gjirokastër, etj, u mor në konsideratë papajtueshmëria me dy mandate, duke konsideruar mandat të parë qenien drejtor apo funksionar në nivele drejtuese lokale. Gjithashtu PS u përfshi në një aksion publik për pranime të reja në parti, sidomos nga të rinj të moshës 18-23 vjeç. Për rrjedhojë, një pjesë e madhe e delegatëve ishin të rinj në përvojë e moshë. ISP kreu një hulumtim (pyetësor) me delegatët e PS në Kongres, prej nga nxori të dhëna interesante (bashkëngjitur).
- Zyrtarisht në rastin e referendimit u njoftua se PS ka 81.752 anëtarë, ndërkohë që në deklarinë 2014 dhe 2015 në KQZ mbi burimet e financimit (kuotat) PS kishte deklaruar 104-105 mijë anëtarë, pra rreth 23-24 mijë më shumë sesa anëtarësia që u referua për zgjedhjet në parti dhe për përfaqësim në Kongres. Pakica kritike në parti, përfshirë dy deputetë, duke akuzuar për manipulime dhe fiktivitet kërkuan zyrtarisht nga PS listat zyrtare të anëtarësisë dhe dokumentet provë të votimit, por kërkesa e tyre është refuzuar. ISP monitoroi formalisht tri procese votimi në votimin e delegatëve dhe në referendumin e PS (duke numëruar personat që hynë në qendër votimi përgjatë ditës së votimit) dhe rezultoi se numri i personave votues ishte dukshëm disproporcional (shumë herë më e vogël) sesa shifra zyrtare që organet zgjedhore të partisë njoftuan në përfundim të procesit.
- Kongresi i 19 marsit vendosi zhvillimin me 9 prill të një referendumi në parti, me pyetjen: *“kur PS është në qeveri dhe kryetari është i zgjedhur kryeministër a konsiderohet i rinovuar automatikisht mandati i kryetarit?”*. Kongresi bëri edhe ndryshime të rëndësishme statusore, sidomos në lidhje me mandatin e kryetarit, duke e lidhur jetëgjatësinë e tij me postin e kryeministrit ose daljen e PS si parti e parë në zgjedhjet parlamentare. Edhe në këtë rast, pjesa kritike e kryetarit të PS dhe linjës së tij zyrtare, publikoi një dokument me 20 arsye bojkoti të referendimit, por dokumenti nuk u mor në konsideratë nga strukturat drejtuese.

- Kongresi u shoqërua me debat midis shumicës dominuese pro kryetarit (Rama) dhe pakicës pro kritikut të tij kryesor (Blushi), si dhe u miratuan me vota qëndrimet politike, propozimet dhe aktet e tjera të ofruara nga linja zyrtare e PS-së. Në dallim nga praktikrat e tjera të kongreseve normale (jo në periudhë zgjedhore) Kongresi i PS 2016 u dominua nga imazhi dhe unifikimi drejt liderit politik. Një numër i madh delegacionesh perëndimore morën pjesë direkt/indirekt në Kongres me mesazhet e tyre mbështetëse.
- Kongresi votoi edhe Asamblenë e re Kombëtare, me formulën e ndarjes sipas së përfaqësimit sipas qarqeve. Asambleja e Re u mblodh me 25 prill 2016 dhe zgjodhi kryesinë dhe sekretariatit e ri. Në mbledhje dhe votim morën pjesë 271 anëtarët e Asamblesë. Kryesia u rinovua me rreth 50%, por nga pjesa që nuk është më në kryesi vetëm dy (Besnik Bare dhe Eduard Shalsi) nga 11 ishin në konkurrim. Nëntë anëtarë të kryesisë nuk rikandiduan (Ben Blushi, Mimoza Hafizi, Shkëlqim Cani, Arben Isaraj, Ndre Legisi, Gentian Bejko, Luljeta Arapi, Arben Malaj), kurse dy figura me përvojë në PS, Namik Dokle e Arta Dade dhanë dorëheqje nga kandidimi, i pari në emër të rinovimit, e dyta në shenjë pakënaqësie më praktikrat zgjedhore në PS. Në votim ishte edhe Olta Xhaçka, kryetare e organizatës së gruas në PS, post i cili, si rregull kooptohet pa votim.
- Asambleja zgjodhi edhe 7 sekretarë (nga 9 sekretarë më 2009). U rikonfirmuan Ruçi, Fino, Beqaj dhe u zgjodhën të rinj Peza, Kokëdhima, Spiropali dhe Ulqini. PS vendosi të shkrijë sekretarin për zgjedhjet me atë për koordinimin në një të vetëm, si dhe sekretariatit për burimet njerëzore me atë për koalicionin në një të vetëm. Sekretari për biznesin u shkri tërësisht, kurse disa sektorë të tjerë u ri-ndarë ose u ri-bashkuan me njëri tjetrin. Me strukturën e re sekretari I PS përbëhet nga sekretari i Përgjithshëm, si dhe sekretarët për organizimin administrativ, organizimin digjital, burimet njerëzore dhe marrëdhëniet me koalicionin, për koordinimin elektorale, për rininë, për programin dhe për reformën strukturore e emigracionin.
- Në zbatim të statutit PS ka zhvilluar disa mbledhje të kryesisë së re të PS, një risi pozitive statusore, e cila nuk ishte respektuar as formalisht gjatë viteve 2009-2016, sidomos në tri vitet e fundit. Kryesia e re vendosi edhe për hapjen e procesit zgjedhor për kryesitë dhe kryetarët e PS në të gjitha qarqet e vendit. Procesit zgjedhor u mbajt në datat 27, 28, 29 maj dhe reflekton prurjet e reja në parti dhe tendencat e rinovimit të partisë në aspektin sasior dhe moshor, në prag të zgjedhjeve të ardhshme parlamentare. Në shumë prej degëve pati vetëm një kandidat në garë, duke eliminuar nga lart (kryesia qendrore) kandidatët e tjerë, gjë që solli reagim negativ (votë kundër) ndaj kandidatit zyrtar në votimet e PS për kryetar në njësi si Përmeti apo Vau i Dejës¹. Imponimi nga kryesia qendrore në selektimin e kandidatëve, promovimi i figurave të reja dhe sidomos i grave/vajzave ishin dukuri e procesit zgjedhor lokal në PS.

¹ Në Përmet 30 nga 54 anëtarët e Asamblesë i drejtuan kryesisë së PS-së, ku kërkonin që të lejoheshin të konkurronin përmes votës të tre kandidaturat e përzgjedhura në datën 13 maj 2016, nga kryesia e Qarkut Gjirokastrë. Kërkesa e tyre nuk u mor në konsideratë. Kryesia miratoi vetëm një kandidat, ndaj në votimin për kryetar shumica (24 anëtarë) votuan kundër, dhe vetëm 19 pro. Në Vau e Dejës kandidati i vetëm mori 27 vota pro dhe 30 kundër, kurse në zona si Malësia e Madhe kandidati i vetëm u votua me 99.7%, në Delvinë, Konispol, Finiq, Dropull kandidati zyrtar fitoi me 100%, asnjë votë kundër, në Elbasan nga 233 vota vetëm 3 ishin kundër, etj.

- PS zhvillon rregullisht mbledhje të grupit parlamentar ku diskutohen qëndrimet politike të javës, dhe probleme të tjera të funksionimit. Gjatë muajve të fundit ka pasur disa raste kur zërat kritikë në grup janë ankuar për presion dhe refuzim të të drejtave të tyre të fjalës.
- Në PS ende nuk ka zgjedhje dhe struktura të rregullta funksionale për organizatat partnere, dhe se propozimi i Forumit të Grave në PS për të rritur kuotat e përfaqësimit parlamentar 2017 nga 30% në 50% të listave të kandidimit përbën lajmin dhe risinë e vetme.
- Paralelisht PS ka nisur procesin e reformimit dhe zgjedhjeve të reja në FRESH, organizata e rinisë socialiste. Në dallim nga praktika statusore e kësaj organizate, zgjedhjet u imponuan nga lart, ndryshe nga praktika e mëparshme zgjedhore dhe gara “1 anëtar – 1 votë” në FRESH gjatë kohës kur PS ishte në opozitë.

RAPORT MBI DEMOKRACINË E BRENDSHME DHE ZGJEDHJET NË PD

- Prej muajit mars 2016 PD nuk ka zhvilluar Kuvend Kombëtar (nuk është periudha statusore e zhvillimit të tij), nuk ka zhvilluar mbledhje të Këshillit Kombëtar (duhej të mbledhej, të paktën 1 herë) dhe as mbledhje të rregullta të kryesisë (janë zhvilluar vetëm dy mbledhje). Gjithashtu kalendari zgjedhor nuk ka përfshirë zgjedhjet kombëtare në FRPD dhe as në LDG. Gjithsesi, gjatë kësaj periudhe PD ka zhvilluar disa procese zgjedhore në nivele dytësore të partisë, si p.sh, zgjedhjet për kryetarët e degëve të FRPD-së pasi më parë, në dhjetor 2015 PD mbylli zgjedhjet kombëtare me parimin “1 anëtar – 1 votë” për kreun e FRPD-së.
- Lidhur me detyrimet statusore, PD nuk ka mbledhur rregullisht kryesinë dhe as Asamblenë, si dhe nuk ka zhvilluar zgjedhje për kreun e Lidhjes Demokratike të Gruas (LDG) dhe as nuk është zgjedhur ende ekipi drejtues i FRPD (me përjashtim të kryetarit). Vonesat në praktikat normale zgjedhore lidhen me mungesën e vëmendjes ndaj detyrimeve statusore, si dhe me debatet e brendshme partiake, raportet mbi të cilat janë përcaktuese mbi zgjedhjet/emërimet në strukturat ndihmëse.
- Partia Demokratike, me vendim të kryesisë (28 prill 2016) dhe urdhër të kryetarit (29 prill 2016) shpalli fushatën për riorganizimin dhe plotësimin e strukturave të kësaj partie në degë, grupseksione dhe seksione. Afati i jetësimit të këtij vendimi është data 30 qershor 2016. Vendimi u arsyetua me nevojën për “*përshtatjen organizative të PD në nivele qendrore me realitetet e reja si dhe nevojës për të energjizuar veprimtarinë e PD përballë sfidave të ardhshme*”. Drejtuesit e degëve lokale të PD u zgjodhën më 2014 dhe se mandati i tyre statusori është 4 vjet (deri më 2018), megjithatë vendimi i kryesisë (prill 2016) solli ndërprerjen e mandatit për më shumë se një të tretën e drejtuesve të degëve. Konkretisht, u vendos shtimi i 14 degëve të reja, duke rritur numrin e degëve në 67. Rritja e numrit të degëve sjell ndryshime në 35 degë dhe rritjen edhe të numrit të kooptuar të anëtarëve në Këshillin Kombëtar. Në 35 degët ku do të mbahen zgjedhjet e reja, bëjnë

pjesë edhe degë ku u shënuan rezultate pozitive në zgjedhjet e fundit lokale (p.sh, Pogradeci), si dhe një numër degësh ku rezultatet lokale kanë qenë negative.

- Vendimi solli reagime kritike nga një numër degësh, të cilat kaluan në zgjedhje të reja. Sipas statutit (neni 4) PD organizohet mbi “bazën e ndarjes territoriale të vendit” dhe se me vendim të kryesisë mund të formohen vetëm struktura organizative mbi baza social-profesionale. Në rastin konkret ndarje të tilla, si p.sh, dy degë për bashkinë Durrës, përbëjnë devijim nga ky nen statusor. Për rrjedhojë, kryetari i degës Pogradec, kryetari i degës 3 në Tiranë dhe disa drejtues të tjerë vendorë paraqitën dorëheqje publike në shenjë proteste ndaj këtij vendimi. Pjesa më e madhe e degëve në riorganizim, si dhe disa deputetë të PD-së, sidomos drejtuesit e degëve Vlorë, Durrës, Malësi e Madhe, Pogradec, Dibër, etj, e kritikuan vendimin, duke thënë se ai është jo-statutor², dhe se kompetenca e këtij vendimi i përket Këshillit Kombëtar. Deri në fund të muajit maj procesi ka vijuar sipas vendimit të kryesisë dhe se janë zhvilluar mbledhje pune në të gjitha degët në ri-organizim.
- Kryetari i PD i ka propozuar kryesisë propozimin për kuotën 35% e të rinjve në listën e ardhshme zgjedhore, duke kushtëzuar këtë me garë primare midis kandidatëve të mundshëm. Koncepti i përqindjes së kuotës rinore lidhet me tendencën e reformimit edhe moshor të grupit përfaqësues parlamentar, kurse koncepti i garës primare përbën një risi pozitive, dhe nëse zbatohet, do të jetë rasti i parë i aplikimit në një parti politike shqiptare.
- Kryesia e PD vendosi (28 prill) gjithashtu ngritjen e degës së saj në Londër (Angli) në kuadër të zgjerimit të saj me degë në emigracion. Dega në Londër përbën rastin e parë kur një parti shqiptare krijon strukturë politike përfaqësuese në Britaninë e Madhe. Më parë, PS, PD, LSI, etj, kanë krijuar degë të partive respektive në Greqi, Itali, Gjermani, etj. Bazuar në nenin 37, pika 2 (c) Këshilli Kombëtar ka kompetencë të ndërmarre të gjithë dispozitivin e nevojshëm për zbatimin e Statutit dhe për mbarëvajtjen e partisë. Caktimi i një dege të re apo ri-organizimi tërësor i strukturës së degëve është përgjegjësi e Këshillit Kombëtar, jo e kryesisë në PD.
- Sipas nenit 37, pika 2 (b/v) përcakton se Këshilli Kombëtar zgjedh me votim të fshehtë drejtuesit e departamenteve. Sipas nenit 43/1 të Statutit të PD drejtuesit e departamenteve “zgjidhen me propozim të Kryetarit nga Këshilli Kombëtar”. Megjithatë, ndryshe nga ky rregull, në mbledhjen e kryesisë në prill 2016 PD vendosi emërimin e 6 (gjashtë) drejtuesve të rinj në krye të departamenteve³. Emërimi i tyre u bë pa konkurrim dhe votim të fshehtë. E njëjta praktikë u aplikua më parë edhe në disa shtesa të tjera në kryesi, përfshirë tre kryetarë të rinj të bashkive, kryetarit të Bordit të FLD, si dhe Kryetarit të Komisionit për Etikë e Integritet. Sipas nenit 39 pika 3, drejtuesit e

² Një numër kryetarësh të degëve lokale reagan publikisht ndaj vendimit të kryesisë. Duke cituar njërin prej tyre (M. M. PD Vlorë “vendimi i Kryesisë së Partisë Demokratike është anti-statutor. Nuk janë zbatuar kriteret, nuk ka standarde, është i pamotivuar, i pa-konsultuar me degën, për më tepër duket sikur është një dënim kolektiv pa gjyq i gjithë demokratëve në degët që janë përcaktuar dhe përfshirë në riorganizim”. Reagim publik kritik pati edhe kryetari i degës Durrës, i degës Pogradec, i degës Malësi e Madhe, i degës Peshkopi, i njesisë 3 në Tiranë, etj, dy prej të cilëve në shenjë proteste dhanë dorëheqje. Kryetarët kritikë ndaj vendimit të kryesisë e konsumuan publikisht shqetësimin e tyre pasi nuk iu mundësua takimi zyrtar me drejtuesit e lartë në PD për të debatuar dhe zgjidhur mosmarrëveshjet.

³ U bë emërimi i E.Alibeaj kryetar i Departamentit të Sigurisë dhe Rendit Publik, A.Turku, kryetar i Departamentit të Pushtetit Vendor, G. Malko kryetar të Departamentit të Pronave, T.Alizotaj kryetar të Departamentit të të Përndjekurve Politikë, E.Çeno kryetar i Departamentit të të Drejtave të Njeriut, si dhe E.Salianji sekretar i Aksionit Qytetar.

departamenteve janë automatikisht edhe anëtarë të Kryesisë së PD-së, ndaj edhe shtimi i anëtarëve të kryesisë nga vetë kryesia, pa votim në strukturën statusore të Këshillit Kombëtar dëmton parimin e zgjedhjes dhe të ndarjes/balancës së strukturave vendimmarrëse.

- Në aktivitetin javor PD i ka dhënë prioritet mbledhjeve të rregullta të grupit parlamentar, grup i cili sipas statusit, nuk mund të jetë vendimmarrës lidhur me politika identitare dhe parimore të partisë, por është zbatues i tyre. Disa nga deputetët anëtarë të grupit nuk janë njëherësh edhe figura partiake me përvojë dhe as me karrierë të mëparshme, si të tilla, në modelin partiak shqiptar prurje të tilla nuk mund të mbivendosen mbi kryesinë dhe Këshillin Kombëtar, përkundrazi. Në tërësinë e tyre, mbledhjet e grupit janë drejtuar nga kryetari i partisë, jo nga kryetari i grupit, - një praktikë tipike dhe e njëjtë për secilën parti politike shqiptare, pavarësisht se kryetarët e grupit janë numri dy në hierarkinë partiake dhe se kryetari i PD (pas 2013) dhe i PS (2005-2013) nuk janë/kanë qenë deputet.
- Në debatet në grup vazhdimisht janë shfaqur zëra kritik parlamentar ndaj vijës zyrtare politike të kryetarit të PD, përfshirë edhe ndjekjen e praktikave jo statusore të vendimmarrjes (Selami, Topalli, etj). Kritikën e tyre në përgjithësi nuk janë marrë në konsideratë, ndërkohë që në parti nuk ekzistojnë mekanizma funksionale që garantojnë trajtimin e pretendimeve dhe zgjidhjen e mosmarrëveshjeve. Komisioni Qendror për Apelimin dhe struktura të tjera gjyquese mbeten ende jo funksionale.
- Në kriteret zgjedhore në degët e partisë dhe në strukturat e tjera vendimmarrëse dhe përfaqësuese politike PD ka përfshirë edhe detyrimet që burojnë nga ligji i de-kriminalizimit. Në funksion të arritjes së këtij qëllimi PD krijoi e para një strukturë të posaçme shqyrtimi, Komisionin për Etikë dhe Integritet. Megjithëse risi pozitive, ky komision nuk është mbledhur asnjëherë, nuk ka strukturë funksionale, nuk ka rregullore dhe për rrjedhojë nuk ka mekanizma të jetë funksional as në praktikën shqyrtuese të kandidatëve që do të zgjidhen në krye të 35 degëve, siç nuk u përfshi në praktikën shqyrtuese për kooptimet e reja në Kryesi dhe në krye të departamenteve.

RAPORT MBI DEMOKRACINË E BRENDSHME DHE ZGJEDHJET NË LSI

- LSI gjatë periudhës mars-maj 2016 nuk ka pasur ngjarje të rëndësishme politike në parti, në aspektin organizativ dhe zgjedhor. Gjatë këtij viti LSI duhet të mbajë zgjedhjet për kryetar të partisë, pasi të fundit janë zhvilluar në tetor 2012.
- Në fillim të muajit mars LSI njoftoi se do të ndërmarrë një fushatë në nivel lokal për ri-organizimin e degëve në përputhje me ndarjen e re administrative, si dhe me rifreskimin e anëtarësisë në parti. Ajo raportoi se në fillimin e muajit mars numëronte 40 mijë anëtarë, një shifër rreth 4 mijë anëtarë më shumë sesa shifra e anëtarësisë e lajmëruar nga LSI në zgjedhjet e brendshme partiake më 2012.
- LSI shpalli në prill nisjen e organizimit rinor në nivel studentësh, gjimnazistes dhe të rinjsh të tjerë, për të mbajtur Konventën Kombëtare me 9 qershor. Përgjatë muajit maj LSI

zhvilloi aktivitete të shumta lokale në funksion të organizimit rinor, prej nga ku pritet të dalin edhe drejtuesit e rinj të forumit.

- Megjithëse përcaktimi statusor në LSI kërkon mbledhje periodike të rregullta të Komitetit Drejtues, etj, në faqen zyrtare të saj njoftimi i fundit për mbledhjen e KD është i datës 23.11.2015, pra rreth 7 muaj më parë. Gjithashtu mbledhjet e kryesisë nuk janë të rregullta dhe se praktika e konsultimeve të grupit parlamentar janë dominuese mbi strukturat e tjera vendimmarrëse, megjithëse në status hierarkia është e kundërt. Në të dhënat zyrtare online LSI nuk ka publikuar as anëtarët e KDP, koordinatorët dhe as të dhëna zyrtare që lidhen me degët, strukturat e rinisë dhe gruas, si dhe as akte të vendimmarrjeve politike.
- LSI ishte partia e parë që lajmëroi publikimin online të shpenzimeve financiare dhe në faqen e saj zyrtare gjenden disa njoftime të tilla. Praktika e ndjekur prej saj përbën risi pozitive, gjithsesi ende një masë e pa-mbajtueshme për të dëshmuar transparencë reale dhe korrektesë në deklarime dhe burimet e financimit. Një pjesë e faturave financiare deklarohen kontribute vullnetare, ndërkohë që vetëm një pjesë e vogël e aktiviteteve përfshihen në deklaratimet online.

RAPORT MBI DEMOKRACINË E BRENDSHME DHE ZGJEDHJET NË PARTITË E VOGLA

Treguesit e demokracisë së brendshme në partitë e tjera politike shqiptare janë minimalë dhe dukshëm edhe më pak cilësorë sesa në partitë e mëdha politike.

- Problemi tjetër thelbësor për partitë e vogla është masa e lartë e informalitetit në të dhënat që ofrojnë zyrtarisht, ndërkohë që ka pamundësi verifikimi të tyre praktik. Shumica absolute e tyre nuk kanë faqe interneti dhe as të dhëna publike mbi anëtarësinë, mbi kryesinë, asamblëtë/komitetet kombëtare, mbi degët, mbi vendimmarrjet, mbi dokumentet ligjore programor e statusor, etj, dhe se shumica absolute e tyre janë të identifikuara *de facto* me emrin e kryetarit të partisë.

Gjithsesi, në funksion të projektit www.politike.al ISP monitoroi praktiket statusore të zgjedhjeve dhe mbledhjeve në partitë e identifikuara publike.

- PDIU është partia politike që zhvilloi zgjedhjet e rregullta për strukturat e larta drejtuese (kryetari dhe kryetarët e degëve, delegatët dhe kryesitë). Zgjedhjet u zhvilluan me parimin “1 anëtar – 1 votë” me 21 maj 2016, një risi për partitë e vogla politike shqiptare. Në garën formale për kryetar ishte ish kryetari Shpëtim Idrizi dhe një rival formal, Halil Hyseni. Sipas njoftimit zyrtar nga kjo parti, në votimin e anëtarësisë më 21 maj në total votuan 19634, ose 81.5 për qind e 24 mijë anëtarëve. Në përfundim, Idrizi u rikonfirmua kryetar me 14087 vota ose 72.6% të votave, kurse kandidati formal Hyseni mori 5367 vota, ose 27.6 për qind të votave të vlefshme. Mandati i kryetarit është 4 vjet (2016-2020). Në të njëjtën ditë PDIU zhvilloi edhe zgjedhje në kryesitë e degëve, kryetarët dhe për delegatët. Nuk pati njoftime për parregullsi dhe as ankesa, por gjithashtu nuk pati as mekanizma monitorimi të standardeve dhe saktësisë së procesit të votimit dhe administrimit të votës.

- PR (Partia Republikane) u përfshi në një proces të pjesshëm zgjedhor në disa degë, si dhe në proces ristrukturimi brenda saj në prag të zgjedhjeve të ardhshme parlamentare. Situata në PR u bë kritike kur disa deputetë të saj (Dusha, Shehu e Duka) braktisën këtë parti, duke ikur në parti të tjera.
- Dy parti politike me nga 1 deputet në parlament, PDK dhe PKD vendosën në mars të shkrihen për të krijuar një parti të përbashkët, me emërtimin PDK. Një javë më pas edhe PAA u shkri me një parti të re politike, PDMVP. Vendimet janë unike për praktikën politike në Shqipëri, ku tradicionalisht ndodh e kundërta, - krijimi i fraksioneve dhe partive të reja. Në dy rastet kryesitë e dy partive dhanë miratimin, megjithëse me status, vendimi do të duhej të merrej në struktura më përfaqësuese.
- Një deputet në Parlament (A.Duka) iu bashkua PAA, dhe mori drejtimin e kësaj partie. Vendimi ishte personal, nuk pati votim në kryesinë dhe as strukturat e PAA, duke ndjekur një praktikë tipike, ku kalimi i politikanëve nga një parti në një tjetër më shumë është zgjedhje personale sesa produkt garash dhe identitetesh politike.
- Nga janari 2016 disa parti të tjera të vogla, përfshirë PDS, PSD, PBDNJ apo PKD kanë njoftuar median për të paktën një mbledhje të këshillave kombëtare ose kryesive, kryesisht për konsultime vendimmarrjeje ose përvjetorë krijimi, por për shkak të pamundësisë së verifikimit zyrtar të tyre, është e pamundur vlerësimi nëse këto struktura janë funksionale.
- Në partitë e tjera politike parlamentare e jo parlamentare, përfshirë LZHK, FRD, AKZ, etj nuk ka pasur raste të zgjedhjeve të brendshme dhe as të ndryshimeve programore, statusore ose emërtimi. Referuar këtyre të dhënave, shumica absolute e partive politike nuk bëjnë as zgjedhje formale, nuk kanë struktura efektive dhe vihen në funksion vetëm në periudhat përpara fushatave elektorale, siç pritet të ndodh edhe në fundin e vitit 2016 dhe fillimin e vitit 2017.

Shënim: Raporti shpreh pikëpamjen zyrtare të ISP dhe të autorit.